

**Illusterrissimi Marchionis Scipionis Maffei Historia
Theologica Dogmatum Et Opinionum De Divina Gratia,
Libero Arbitrio Et Prædestinatione**

Maffei, Scipione

Francofurti ad Mœnum & Moguntiæ, 1756

Liber XIV. Quàm alienum à sensis Augustini sit Systema doctrinæ, quod
tribuere ipsi cupiunt homines non Catholici.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95061](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-95061)

folium condemnationis ad perpetuam Divinæ intuitionis privationem: En! quomodo tertium locum excludat, sed illum, quem volebant Pelagiani, nimirum locum felicitatis, & beatitudinis, tametsi extra regnum Cœlestis. Necessaria est ad vitam æternam obtainendam Eucharistia, tanquam adjectio baptismi, qualis tum erat. Deum concludit collocationem ad dexteram pendere ex baptismo sine aliâ adjectione. Ratiocinium ejus non spectat, nisi remanentes ad regionem finis tam, quorum alii non possunt non æternis addici flammis, alii non nisi ad privationem Dei perpetuam in inferno condemnari. Sanè, quod ad Eucharistiae necessitatem attinet, credendum est, non aliter eam docuisse Augustinum,

quâm innuerat Innocentius, cùjus fē autoritate tutabatur. Non omitemus in maijorē ipsius, atque aliorum etiam hanc sententiam proferentium defensionem, animadvertere, quod S. Fulgentius per necessitatem participandi corpus & sanguinem Domini ab ipsis assertam, aliud non intellexerit, quâm necessitatem suscipiendi baptismum, cùm pluribus Scripturæ locis comprobarat: *Tunc unumque fidelium corporis, sanguinisque Dominici participem fieri, quando in baptimate membrum corporis Christi efficitur.* Quam rem cùm etiam docuerit Augustinus, potest jure optimo hæc assertio; immo debet in ipso non mis̄us, quâm Innocentio, & Gelasio hunc in modum explicari.

(1) Fulg. ep. 12. ad Ferr. n. 26.

FINIS LIBRI DECIMI TERTII.

HISTORIÆ THEOLOGICÆ

LIBER XIV.

Quâm alienum à sensis Augustini sit systema doctrinæ, quod tribuerent ipsi cupiunt homines non Catholici.

VOCARI posset hic liber defensio Augustini contra criminationes, quies facti, falsique ejus sectatores in ipsum utuntur. Diluemus hic præter nota sectiorum fundamenta varias etiam cavillationes, quæ de Patris hujus doctrinis variis libellis, & commentariolis sparguntur; atque in vulgus emituntur, communique persuadentur plebeculae. Videntes itaque Authores novi schismatis, admissis suis sophismatis solum liberi arbitrii nomen in vita remanere, novum proflus ac insolens libertatis genus contumenti suere, ut aliquem saltem hujus colorem suis verbis obtinerent; scilicet, ad libertatem non requiri libertatem indifferentiæ, id est ut utrumque possit ex duobus contrariis; sed sufficere, ut quis sponte ac liberenter agat, quin ullam proponensiua vim sentiat inferri; adē quidem, ut qui peccat, cùm non possit non id agere, neque aliud possit, quâm peccare; peccat nihilominus liberè, modo peccet sponte, ac cum voluptate; quo fiat, ut modo proflus inaudito simili sint arbitrium, & vis; libertas, & necessitas. Insolentem hanc, ac lepidam planè opinionem asserebant pro more se ex Augustino promptisse, qui à nullâ longius absulit cogitatione, quâm ista. Possibile profecto fuisse erat, ut mens adē acuta, & sublimis implicari potuerit sophismate, quod communi hominum sensu repugnat. Repugnare autem re ipsâ deprehendet, quicquid ferè voluerit omnium sanæ mentis hominum hâc de re iudicia exquirere. Illos enim si excipis, qui studio partium, vel præjudicis præventi sunt opinionibus, nusquam terrarum reperies hominem; seu vir sit, seu mulier, seu nobilis, seu plebejus; seu doctus, seu indoctus, qui in negotio quodam se liberum existimet, ubi non possit arripere, & omittere, neque habeat facultatem in utramque partem. Nihilominus in sophismatum, & subdolorum acuminum simpliciorum, hebetiorumque mentes ita implicantur, ac perturbantur, ut similitudinibus ineptis, ac fallacibus delusi in errorem impellantur; adē quidem, ut in re licet tam perspicua, & lumine natu- ræ omnibus notâ, misere tamen involvântur. Animadvertere hic licet, quanto tu- tius sâpè sit sensu omnibus sanis mentibus à Deo insiso deferre; quâm ad abstrusa reconditâ theorematâ appellere animum; eos maximè, qui non alio sâpè consilio, aut fructu studient, quâm ut de- discant, extinguântque etiam radium illum scientiæ, quem omnis secum adfert homo, dum nascitur.

F f

Augustinus
ubique asse-
rit libera-
ten indif-
ferentia.

2. QUAM alienus fuerit S. Augustinus à perversa hujusmodi cogitatione, tamque erronei admissione principii, abunde elucet ex illa sententiarum silvâ, quam sùd locò adduximus; quibus millies sà expressit nostram ex ueroque eligendi facultatem, istudque vel illud amplectendi; Item ubi recitat Scripturæ verba, quibus declaratur, propositum nobis esse ignem, & aquam, vitam & mortem; atque ad nos pertinere electionem. Dissertis saepe verbis declaravit, non posse in illum caderé unquam peccatum, ¹ qui liberè & ad faciendum, & ad non faciendum motu animi carent. ² In liberò esse voluntatis arbitrio peccatum, & rectè factum. ³ In nostro arbitrio Deum esse voluisse, cui parentus locum; Deo, an diabolo. ⁴ Hominem si vult, beri fuisse paleam, bodie fieri frumentum. Operam saepe dedit, ⁵ ut liberum arbitrium voluntatis, quo bene vel male vivitur, non ab una solum specie, sed ab omni vinculo necessitatis vindicaret. Dixit, supremum conditorem meliores judicasse servos suos, ⁶ si ei servirent liberaliter; quod nullo modo fieri potest; si non voluntate, sed necessitate servirent. Et sà quid aliud est necessitas, quam ita per alium determinari ad unum ex duobus, ut aliud eligere non possit? Notavit ibidem, quod paulo ante innuimus, veritatem hanc à sensu communi admitti, & quidem ⁷ ita manifestam esse, ut nulla hinc doctorum, nulla indoctorum turba dissentiat. Posteaquam inferuerat definitioni peccati, tale illud esse oportere, ut eo liberum sit abstinere, ⁸ hoc est, ut qui id admittit & possit peccare, & possit non peccare, adjunxit, id adè esse manifestum, ac notum in omnes, ut ita cantent in montibus pastores, & in theatris poëtae. ⁹

3. QUANTUM non excitassent strepitum Sectarii, si observavissent in D. Augustino dictum illud: Præceptum liber facit, qui libens facit. Verum dictum hic primum sumus; contextum, & scopum disputationis contrarium dilucide ostendere, legique oportere: Præceptum libens facit, qui liber facit; qui sà sensus communis est, & maximè conformis natura. Ita ibidem legimus: ¹⁰ Suavis es Domine, & in tuâ suavitate doce me justitiam tuam, id est, ut non formidine poenæ serviliter cogar esse sub lege; sed liberâ charitate delecter esse cum lege. Præceptum quippe liber facit, qui libens facit. Quis non videt, se qui inde debere: liberenter obedire, qui libenter. Fac me operari per liberum amorem;

non metu servili, quia sic operabor libenter; cùm libenter operetur, qui operatur liberè. Hic est sensus, ex præmissis citra dubium inferendus. Si legitur, ut est in impressis, intelligendum est, eum, qui spontaneo amore facit, quod præceptum est, liberum esse metu servili; dicique proinde potest, eum liberè operari. Sic alio in loco: ¹¹ Qui enim per charitatem servit, liberè servit; & sine miseria obtemperans Deo, eum amore facit, quod docetur, non cum timore, quod cogitat.

4. UNAM hic adjungemus reflexionem. Afferuit saepe Augustinus, gratiam Divinam, quæ obvenit nobis per baptismum, & per redēptionem donatur, restituere naturam nostram in statum pristinum, hoc est in illum, qui carebat culpâ, quantum spectat ad justitiam, non autem hujus pēfectionem. In ultimo Tractatu: ¹² In bonum autem, quod reliquit solus Dei gratia reuocari potest homo, non voluntatis libertate, ^(*) ^(*) Genuis
quam merito iniquitatis amissit. Adducit eō loco authoritatem Innocentii Papæ, scribentis ad Numidios, necessè esse, ut Divinam gratiam ¹³ etiam restituta nobis status pristini libertate, quæramus; eāmque confirmat Sententiam. In libro de corr. & grat., tantam esse hujus virtutem, ut ¹⁴ parum sit homini per illam reparare perditam libertatem. Apparet in Ephis subsequentibus, aliam ab Augustino non statu differentiam, inter libertatem Adami, & nostram, quantum pertinet ad operandum; nisi quod illa fuerit insita ac congenita; nostra verò recuperata. Expluit verba D. Pauli ad Ephes. Renovamini ¹⁵ Spiritu mentis vestre! ... In hoc renovamur, secundum id, quod amissit Adam. Hoc autem posito insicari quis poterit, quod censuerit Augustinus, arbitrium valere in utramque partem; suppositâque gratiâ perfectam indifferentiæ libertatem homines habere? Non posset hoc negari, quin simul negaretur, Adami libertatem ante peccatum fuisse libertatem indifferentiæ? Est præterea, quod hic advertamus. Vidimus doceri iterato ab Augustino post primi parentis peccatum arbitrium non esse amplius perfectè liberum, nisi quantum liberatur per gratiam: sine hâc enim non potest non suis obsecundare inclinationibus, nedum abstinere ab iis cum merito. ¹⁶ Si verè volumus defendere liberum arbitrium, non oppugnemus gratiam, unde fit liberum. Igitur non eam censebat esse libertatem, quæ ex duobus non potest

(1) de duab. anim. n. 17. (2) de quæst. 83. qu. 23. (3) in Ps. CXLVIII. n. 2. (4) Serm. 252. n. 6. (5) Con. Faust. 1. 2. c. 5. (6) de ver. rel. c. 14. (7) ibid. (8) de duab. anim. n. 15. (9) ibid. (10) de gr. Chr. c. 13. (11) exp. ep. ad Gal. n. 43. (12) Op. imp. l. 6. c. 10. (13) c. 11. (14) de corr. 86 gr. n. 31. (15) de Gen. ad lit. l. 6. n. 31. (16) epist. 117. n. 8.

nisi alterutrum, licet eò torò feratur impetu, ac propensione, nullà prorsus sibi vi illatâ.

5. Quid porro? In prolixis suis, atque acribus contra Pelagianos disceptationibus, qui cum reliquo hominum genere necessariam ad libertatem esse indiferentiam, nullà eos de re vehementius increpauit, quâm de hâc opinione, nihilque pertinacius impugnâset. Dum è contrario hoc in capite semper cum ipsis conspirat, neque unquam contradicit. Immo, quando agebatur de idea libertatis, affirmavit *commune utrique parti dogma esse*; ¹ erroremque Pelagianum in eo solummodo confitens, quod dicant: *ad colendum rectè Deum sine ipsis adiutorio esse in hominibus liberum arbitrium. Sic Innocentius I: ² Negantes auxilium Dei inquit, hominem sibi posse sufficere; nec gratiâ bunc egere Divinâ. Sic epistola Concilii Milevitani: nova haec hæresis docet, bonum in nostrâ positum esse facultate, ³ & ad hoc impletum solam sufficere homini voluntatem. S. Augustinus in Op. imperf. refragatur quidem Julianus nomen suum inter Dialecticos proficiens, ut pluribus in locis videre est; ac porro contendenti veram esse hanc propositionem universalem: *liber non est, quisquis non potest utrumque*. Ostendit ei Augustinus, generatim, ac universè loquendo non semper veram esse, quia & Deus, & beati malum velle non possunt; & tamen sunt liberi. ⁴ Si liberum non est, nisi quod duo potest velle, id est bonum, & malum, liber Deus non est, qui malum non potest velle. Ostendit non ita definiendum esse arbitrium, cùm omnes, qui eò pollent eâdem complecti definitio ne volumus. ⁵ Hâc definitione ipsi Sancti in regno ejus liberum arbitrium perditur sunt. Ostendit plures libertatis dittinguendas esse species. Deus, & animæ beatæ habent libertatem, & potestatem; quatenus libertas, & potestas sunt perfectio; non quatenus aut includant, aut supponunt imperfectionem. Posse peccare citra dubium est imperfectio, ut & posse mori. ⁶ Prima libertas voluntatis erat non peccare; novissima erit multò major non posse peccare. Prima immortalitas erat posse non mori, novissima erat multò major non posse mori. Libertas Dei, & beatorum est ordinis superioris, & diversi; & à quâ non valet argumentatio ad nostram; & quemadmodum ex eo, quod Deus & Angeli vivant, quin respirent, non potest deduc-*

ci, respirationem non necessariò ad hominis vitam requiri, rerum enim incorporearum vita alterius est speciei. Ita pariter, tametsi Deus, & beati liberi sint, nec possint tamen operari nisi bene, inferri non debet, liberos etiam esse posse homines sine facultate ad utrumque; est enim hâc diversa planè libertatis species. Docuit itaque S. Doctor Divinæ potestati non officere; quod mori, aut falli non possit; nec obstat libertati, quod ita vivat, ac necessariò omnia prævideat; hujusmodi enim impotentia, & necessitas perfectio est; quapropter potentia ejus, & libertas manent intacta, utpote quæ nullum in se debent defectum includere. ⁷ Neque enim aut vitam Dei, aut præscientiam sub necessitate ponimus, si dicamus necesse esse, Deum vivere, & cuncta præscire: sicut nec potestas ejus minuitur, cùm dicitur mori, fâlique non posse.

6. Et quoniam Julianus armabat Dialecticorum ⁸ quasi jaculis oneratus in certamen procedere, ejusque sectatores Dialecticos judecates de sebols Peripateticorum, & Stoicorum

Exploditur ab Augustinno Julianus tanquam inepuis dia lecticus.

voluissent, Augustinus Julianum tanquam ineptum Logicum explodit, propterea quod propositionem hanc à se prolatam: ⁹ *Omne quod peccare potest, ex nihilo factum est*, confunderet cum alia hâc à se non prolatâ: *Omne quod ex nihilo factum est, peccare potest*. Atque ita ad explodendam culpam originis, contendebat, definitionem peccati includentem in se abstinendi facultatem, competere omni debere peccato; non advertens, definitionem hanc datam non fuisse ad illam etiam speciem peccati significandam, quæ pena peccati est, ¹⁰ maculam, inquam, originis. Veruntamen, ut planum fiat quantum absit, ut Augustinus Deum licet peccare non possit, liberum tamen afferens, in animam habuerit ex eo inferre, neque nos, licet liberi simus, posse nisi unum tantum ex duobus, sufficiet ipsorum horum locorum seriem observare; quia in iisdem planè paginis, ubi id contra Julianum afferit, sæpius etiam docet: *hominem, ¹¹ ex quo incepit uti voluntatis arbitrio, & peccare, & non peccare posse*. Qui posset annabo loquacius? Contra definitiones, & argumentata, quibus evincere se putabat Julianus, esse etiam in homine potestatem actus boni meritorii, responsio Augustini alia non erat, quâm, ¹² non negare se liberum arbitrium; sed dicere, quod esset in homine per filium Dei liberantem; dixisse quidem

(1) de nupt. & conc. l. 2, n. 8. (2) ep. 30, n. 3. (3) v. Innoc. I. epist. 26, n. 1, in Collect. P. Coutant. (4) Op. imp. l. 1, c. 99. (5) l. 6, c. 10. (6) de corr. & gr. n. 33. (7) de Civ. D. l. 5, c. 10. (8) Con. Jul. l. 3, c. 7. & l. 6, c. 20. (9) l. 5, c. 39. (10) l. 1, p. 889. Hic peccatum definitum est, quod tammodo peccatum est; non quod etiam pena peccati. (11) Op. imp. l. 1, c. 98. (12) l. 1, c. 74. & l. 3, c. 120.

se, neminem esse liberum ad bene operandum, hoc est sine adjutorio Dei, id quod tacebat Julianus, & malo dolò truncabat. Ex toto ratiocinii Systemate ampla petit potest confirmatio doctrine alis in libris à Magistro nostro expositæ.¹ Non esse peccatum, nisi pravum liberae voluntatis assensum, cum inclinamur ad ea, que iustitia reteat, & unde liberum est absinere. Neglectio sanæ Philosophiae morum, solennissimum communisque Aristotelis, proscriptio forte non sine causa procurata, cum nemo melius quam ipse de actibus humanis, & voluntarii ratione egerit, non parum contulit, ad exponendos nos quibusdam opinionibus exotiscis, & sensu communis contrariis. Docuit Aristoteles, quod electionem praecedat consultatio; neque consultatio instituatur unquam, nisi quando utrumque est in potestate; docuitque² eatenus pendere à nobis virtutem, aut vitium; quatenus penes nos est facere, & non facere, & quatenus efficere possumus ut quid sit, vel non sit.

*Affirmitur
ab hæreticis
gratia ne-
cessitan s.*

II. ALTERA arbitrium abolendi via sub
religiosa gratiam exaltandi specie erat
quod insinuarent, hujus virtutem esse ne-
cessitatem; quemadmodum nobis testis
est Augustinus. Quâ de re cùm alibi ege-
rimus, non adferemus hâc nisi novam
quamdam animadversionem in alias ex-
pressions à Scripturâ & ipso adhibitas.
Opinio hâc è diametro sùæ adversatur
doctrinæ. Quoties non inter cetera sua
dogmata inculcat, ut ³ ad hoc se intelligent
homines habere liberum arbitrium; non ut
superba voluntate respuant adjutorium, sed
ut Dominum, de illo concedendo implorent.
Quoties non monet, damnatos ⁴ Divinam
misericordium per liberum arbitrium respu-
fse, ⁵ possumque esse in liberu arbitrio, ut
homo credat liberatori, & accipiat gratiam!
Expressit sèpissime ipissima etiam scrip-
turæ verba de homine sèpe gratiæ resis-
tente, eámque repellente; ⁶ & renuente. Sine
hâc facultate nullum haberet homo in bo-
nâ operatione meritum: quandoquidem
ut Sanctus docet ⁷ si concupiscentia non
potest, resisti, sine peccato ceditur: quis enim
peccat in eo, quod nullo modo caveri potest?
Sic docuit: si gratiæ non possit resisti, ipsi
obediri sine merito, cùm meritum esse
nequeat, ubi non est libertas.

Longè ab
hac opinio-
ne abest Au-
gustinus.

2. TANTUM abest, ut Augustinus libera-
ram arbitrio potestatem auferri per gra-
tiam existimaret; ut potius asseruerit non

semel, per hanc illud perfec^tè liberum evadere. Si res ita se non haberet, efficeret gratia ut à servitute unâ transfiret ad aliam, nobiliorem illam quidem, & feli- ciorem, non eam tamen quae libertatis gauderet nomine. Cùm secundùm Doc- torem nostrum Christum illa ⁸ non premat animas servitutis jugo, sed ad se imitandum libertate convertat. Siquidem recipere gra- tiā, non est propriam voluntatem amittere. Quamobrem cohortatur Apostolus, ut gratiam in se vacuam esse non finant. Exag- geranti Juliano, fieri ita hominem bona vo- luntatis, secundūm Sancti nostri doctri- nam, ut bonum velle cogatur. ⁹ Absit, re- spondebat ipse, absit, ut hoc dicatur a no- bis. En eandem amphibologiam jam in- de ab eo tempore natam ex verbis Augus- tini malè intellectis! En indubitatam eo- rum, quam ab ipso habemus, illorum declaracionem. In cuius rei confirmatio- nem obseretur explicatio, quam ipsa ad- fert in locum illum Isaia: *Expectavi ut faceret uvam; fecit autem spinas.* Ita ipsius versio legebat; cuius loco substituit vul- gata *labruscas*. Docet ipse, vinea nomi- ne hic venire domum Israël, Deūmque hanc increpuisse, quia *exspectabat, ut face- ret uvam; fecit autem spinas.* ¹⁰ Id quod ad Iudæos applicat, quibus prædicatum sicut Evangelium in vanum; quapropter dixe- runt ad eos Apostoli: ¹¹ *Ad vos misi era- mus, sed quia respulisti verbum Dei, ad alias proficisciemur nationes.* Hic autem dili- genter advertendum est. Si exspectabat Deus uvas à vinea, hoc est, ut converte- rent se Judæi, habebant certè omnem il- lam interiorum gratiam, quæ sufficit, ut reapse se quis convertat. Si nihilominus uvas non proutulit, id est, si Judæi se non convertere, consequens est, gratiam non semper vincere, nec se ipsa conversionem producere.

3. **Nihil** tamen luculentius ostendit, quām longē ab eo abfuerit, Augustinū, ut crederet, gratiam secum necessariō trahere voluntatem, quām ipsa suscep̄tarum contra Pelagianos, & Semipelagianos disputationum series. Quoniam de nul-lā alia re cum ipsis crebrius fuisset disputaturus, nullaque in re vehementius eos ursuisset, quām ut admirerent inelucta-bilem hanc gratiæ vim, à cuius ideā tam longē disjuncti erant, atque alieni. Atra-men ipse de hāc ne verbum quidem, tot-que in libris, & adversus ipsos conscrip-

(1) *De Gen. ad lit. lib. imp. n. 3.* (2) *Aristot. Eth. I. 3. c. 7.* κατα την περαιτερον . . . επι ουδε μη δε ουδε η αερικη, οποιας δε ουδε η κακια, οντος γονος επι ουδε το πεντελειν, ουδε το πονητελειν, ουδε ει οις το μη, ουδε το και. (3) *ep. I. 57. n. 7.* (4) *Act. cum Fel. c. 8.* (5) *Exp. quart. prop. n. 44.* *Vos semper Spiritui Santo resistitis.* (6) *Act. VII. Vocavi, & renuui. Prov. I. 24. Sed quoniam repellitis Act. XIII. 46. Sc.* (7) *de lib. arb. I. 3. n. 50.* (8) *in Pl. CXVIII. I. 8. de gr. & lib. arb. n. 12.* (9) *Op. imp. I. I. c. 101.* (10) *in Pl. XXXV. n. 8.* (11) *Act. XIII. 46.*

tis tractatibus, aliud nec prædicat, nec urget, quām ut fateantur non posse se bene vivere sine auxilio superno; principiumque bonæ voluntatis, & fidei venire à Deo. ¹ Si Pelagius, ut dixi consenserit, non solum possibiliterem, sed etiam ipsam voluntatem, & actionem divinitus adjuvare, ut sine illo adjutorio nihil bene velimus, & agamus, eamque esse gratiam Dei... nihil de adjutorio Dei, quantum arbitror inter nos controversiae relinquetur. Non igitur contendebat, ab ipso, ut adjutorium gratiae crederet insuperabile; sed necessarium. Quodque maximè ipsi displicebat in Pelagio, illud erat, quod ² nollet ab illo suo manifestissimo dogmate recedere, quo asserbat, voluntatem, & actionem nullo Dei adjutorio indigere. Atque ita porro sexcentis aliis in locis. Ancipites Semipelagianorum propositiones facilè admisifser, ³ si intelligere voluissent, & confiteri, etiam ipsum bonum propositum, quod consequens adjuvat gratia, non esse potuisse in bono, si non præcederet gratia. Aliud igitur non quærebat, nisi ut gratiam prævenientem, ejusque necessitatem agnoscerent; propterea quod ab ipsa sit facultas hominis ad bonum, atque ad id faciendum excitatio. In epist. ad Alipium ⁴ accuratè enumerat singula capita, quæ confiteri deberet Pelagius, ut bonus foret Catholicus, omnemque opinionum erronearum suspicionem tolleret; nec ullam tamen facit mentionem de maiore, vel minore energia gratiae; quippe de quā nec contra Pelagianos, nec Semipelagianos disputatum unquam fuit; unis ab operibus, alius à fidei initio, ac voluntatis principio omnino eam excludentibus. ⁵ Pos autem in bono' opere sic putatis adjuvare hominem gratia Dei, ut in excitanda ejus ad ipsum bonum opus voluntate nihil eam credatis operari. ⁶ Pelagiani dicunt, ab homine incipere meritum per liberum arbitrium, cui Deus subsequens gratia tribuat adjumentum. Advertat itaque, quisquis pollet ratione, quā veritate, & quā fronte communi plebeculæ & literarum rudi persuadeatur. S. Augustinum Pelagianis, aut Semipelagianis opinionibus accensuisse eam, quæ voluntatem gratiae resistere posse tuerur. Advertat itidem, annon ipsissimæ Augustiniano dogmati inhaeserit SS. Concilium Tridentinum, quando definivit, hominem ⁷ inspirationem illam recipientem, illam & abjicare posse; & quando anathema dixit om-

ni, qui dixerit liberum hominis arbitrium à Deo motum, & excitatum... non posse dissentire, si velit. Contra primos hujusmodi hæreseos parentes definiérat jamtum Concilium aliquod Provinciale in Gallia: ⁸ Non esse tale Dei trahentis auxilium; cui resisti non posset.

III. INCASSUM nonnulli conantur ex rō trahere vim & necessitatem deducere. Optimè sane id exponit Magister noster. ⁹ Videte, quomodo trahit Pater: docendo delectat, non necessitatem imponendo. Ecce, quomodo trahit! Quandoque hoc modo inuit auxilia efficaciora, ac gratias vehementiores; ¹⁰ Quem trahat, & quem non trahat; quare illum trahat, & illum non trahat, noli velle judicare, si non vis errare! Semel accipe, & intellige! (observa, quod sequitur) nondum traheris? ora, ut traharis. Si non sentis te moveri, utere communi gratia ad implorandam à Deo majorem. Sibi itaque vitio vertat, si quis non trahitur. Necesse esse, ut Pater nos trahat, secundum Chrysostomum significat, ¹¹ non posse nos quidquam sine ope Divinā. Frustra item ad evincendum, quod homo sit principium merè passivum, adferuntur dicta hæc ex Augustino & Scripturā: Deus dat velle & operari; Deus operatur in nobis velle, & operari, Deus facit, ut operemur, & alia hujusmodi. Vide libri tertii nostri caput quartum. Magna eruere conati sunt mysteria ex greco verbo: ἐργάζειν, quando reapse aliud non significat, quām operari. Habetur itidem in SS. literis: ¹² Facite vobis cor novum & Spiritum novum. Si converteris, convertam te. Habetur pariter in D. Augustino: In tuā potestate est consentire, aut non consentire. Item ad implendam iustitiam aliud non requiritur, quām ut serio velis. Cur igitur non hæc etiam loca proferuntur, quæ multò majore numero leguntur; illa alia autem sola? Audemus igitur, dum utraque consideramus, dicere, pugnare secum ipsā Scripturam; atque antilogiis scatere Augustinum? annon inferemus potius, veritatem ex utrisque inter se collatis resultare?

2. Qui verba illa ad literam accipit, quasi Deus se solo nostrum velle efficiat, id est que ob ejus omnipotentiam pereat liberum arbitrium, aut non legit Augustinum, aut non intellexit. Siquidem eo maximè, ut in hunc nemo errorem incideret, distinctè non semel monuit: ¹³ Non, quia dicit Apostolus: Deus est, qui operatur in no-

(1) De gr. Chr. n. 52. (2) n. 45. ep. 173. n. 1. de gr. Chr. n. 4. (3) Ad Bonif. I. 4. n. 13. (4) epist. 186. n. 33. (5) ad Bonif. I. 1. n. 37. (6) Ad Bonif. I. 4. n. 30. (7) Sess. 6. Can. 4. (8) Conc. Scenon. Decc. 15. (9) in Jo. Tr. 26. n. 7. (10) ib. n. 2. (11) In Jo. Hom. 46. n. 1. iugularis n̄ p̄t̄ Bonifacius do- m̄us. (12) Ezech. XVIII. 31. Jer. XV. 19, in Ps. XCI. n. 3. (13) de gr. & lib. arb. n. 21. de Spir. & lit. n. 54. de don. persev. n. 33.

bis & velle, & operari pro bona voluntate, ideo liberum arbitrium abstulisse putandus est... Nunquid homines Dei, qui hoc scripserunt, imo ipse Spiritus Dei.... oppugnavit liberum arbitrium? abfit. Advertatur speciatim ubi docet: *Alioquin etiam peccatorum, quod abfit, auctor est Deus, si non est voluntas nisi ab illo.* Post illud, quod etiam Deus operetur in nobis operari adjunxit Augustinus: *Hoc uobis expedit, & credere, & dicere: hoc est pium, hoc est verum, ut sit humiliis, & submissa confessio, & detur totum Deo.* Ex quo colligimus, exhortari ipsum nos ad credendum, atque italoquendum, humilitatis recolenda causā; in quam sententiam non semel Chrysostomus, aliisque ex antiquioribus nobis locuti sunt; non quasi censerent verum esse¹ ad literam, quod nostrum bene operari totum sit à Deo; nisi eo sensu, quod & arbitrium, & existentia, & omnis nostra potentia sit ab ipso. Perrexit porro Augustinus loco relato: ² *Nunquid quia dixit: Deus est, qui operatur in nobis velle & operari pro bona voluntate suā; ideo non ipse & ut velimus, quæ Deo placeant, & ut operemur, hortatus est?* aut quia dixit: *qui in vobis bonum opus capít, perficer usque in diem Christi Iesu: ideo, ut inciperent homines, & perseverarent usque in finem, ipse non suasta?* *Ipsé Dominus hominibus praecepit, ut crederent;... nec tamen ideo eius falsa sententia est...* Nemo venit ad me, id est, nemo credit in me, nisi fuerit ei datum à patre meo. Vidimus sapientiam docere Augustinum, eum qui hortatur, ut faciamus, qui jubet ut faciamus, non facere se solo, sed supponere obediendi facultatem! Quoties non delarat: ³ *Ut velimus... & suum esse voluit, & nostrum; suum vocando; nostrum sequendo.*

3. Ad evolvendum sensum hujusmodi expressionum, adferemus hoc loco autoritates, haec tenus, quantum quidem meminimus, à nobis nondum recitatas. Docuit itaque per rō dare nobis velle significari saepe gratiam prævenientem. ⁴ *Si non prævenit gratia, ut operetur eam, sed prius existenti voluntati gratia cooperatur. quomodo verum est, Deus in vobis operatur & velle?* - Et quoniam nec velle quisquam potest, nisi admonitus, & vocatus, ... efficitur, ut etiam ipsum velle Deus operetur in nobis. Postquam dixerat: *Nos facimus; sed ille facit, ut ambulemus, ut observemus, ut faciamus: rem totam declarat inquiens: Hæc est gratia Dei bonos faciens nos; hæc est misericordia ejus præveniens nos.* - *Ut venirent vocati, erat in eorum*

(1) de pecc. mer. l. 2, n. 7. *Ipsum quoque liberum arbitrium ad Dei gratiam, hoc est ad Dei dona, pertinere non ambigens.* (2) de don. peri. n. 34. (3) ad Simpl. l. 1. qu. 2. n. 10. (4) Op. imp. l. 1. c. 95. de quest. 83. qu. 68. Cont. 2. ep. Pelag. l. 4. n. 15. quest. 83. qu. 68. ad Simpl. l. 1. qu. 2. de Spir. & lit. n. 60. (5) de gr. & lib. arb. n. 33. (6) ad Simpl. l. 1. qu. 2. n. 12. (7) ibid. (8) ep. 217. n. 24. (9) ad Bonif. l. 1. n. 37. (10) de gr. & lib. arb. n. 29. epist. 186. n. 10.

cubratae

liberā voluntate: vocatio ergo ante meritum voluntatem operatur. *Quia non præcedit voluntas bona vocationem, sed vocatio bona voluntatem, propterea vocanti Deo recte tribuitur, quod bene volumus.* Scribit alio libro: *Neque enim credere potest quodlibet (*) liberum arbitrio, si nulla sit sua/ta, vel vocatio, cui credat.* Profectò & ipsum velle credere Deus operatur in homine; & in omnibus misericordia ejus præveniet nos: consentire autem vocationi Dei, vel ab ea dissentire, sicut dixi, propriæ voluntatis est. Adverte, ex eo, quod dixerit Apostolus, Deum in nobis operari velle, natum esse morem gratiam prævenientem alio etiam nomine vocandi operantem. Neque injuria ita vocatur; siquidem, ut vidimus, docet Doctor noster, per hanc solum Deum operari, dum per secundam operatur unā cum nobis. ⁵ *Sine illo vel operante, ut velimus, vel cooperante cum volumus, ad bona opera pietatis operabil valemus.* De operante illo, ut velimus, dictum est: *Deus est, qui operatur in vobis & velle.* De cooperante... Scimus, inquit, quod diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. Ita in quest. ad Simpl. legitur: ⁶ *Etiam ipsam bonam voluntatem in nobis operante Deo fieri.* At sequitur: *Quia misericordia Dei sola non sufficit; nisi confessus nostra voluntatis addatur.* Dixerat paulo ante: quod autem voluerimus, ipse præstat, id est posse bene agere; quod certè solus præstat. Dicit eodem loco: *Ut velimus, & suum esse voluit, & nostrum: suum vocando; nostrum sequendo.* Verbo: ⁷ *Quia non præcedit voluntas bona vocationem; sed vocatio bonam voluntatem; propterea vocanti Deo recte tribuitur, quod bene volumus.* Ubi habet, quod Deus & non credentes ad se ipsum omnipotentissimā facilitate convertat, ac volentes eos nolentibus faciat, agit de fide; ostenditque non Deum à voluntatis hominum præveniri; sed confitendum esse, gratia Dei præveniri hominum voluntates. Tantundem denotat rō præparare. Si misericordia Dei non prævenisset voluntates, non præpararetur voluntas à Domino. Adducit saepe dictum illud, quod gratia non conductat, sed trahat; explicans, ira loqui Servatorem, nō illi aliquo modo intelligamus præcedere voluntatem. Adfert verba Ezechielis, quod Deus evellet cor lapideum; exponens his verbis declarari, *bonum meritum bona voluntatis primam gratiam in homine non præcessisse.* Relatè ad prævenientem, quæ semper præcedit, propriæ voluntatem appellavit *pedissequam, non præviam.* ¹⁰ Magnæ elu-

subratæ fuerunt commentationes in dictum illud, quod Deus operatur propter suam gloriam, & non propter nos. Verborum autem hortum vim ita Sanctus interpretatur: ¹ Nihil magis evertit Pelagianos, dicentes, gratiam Dei secundum merita nostra dari.

4. ALIAS omnes hæc expressiones, ut Author noster docet, aliud non significant, nisi generatim auxilium Divinum; nihil que sine illo fieri posse. ² Non est homo bonus si nolit; sed gratia Dei etiam ad hoc adjuvatur, ut velit. ³ Meminerimus ipsum dicere: facite vobis cor novum, qui dicit, dabo vobis cor novum. Quomodo ergo, qui dicit, facite vobis, hoc dicit, dabo vobis? quare jubet, si ipse daturus est? nisi quia dat, quod jubet, cum adjuvat, ut faciat, cui jubet? Dicit, ⁴ victoriam, quā peccatum vincitur nihil aliud esse, quād donum Dei, (credas hominem nullam hīc sibi partem vendicare;) sed pergit: Dei in isto certamine adjuvantis liberum arbitrium. ⁵ Qui dixit: Inclināvi cor meū, ipse item dixerat: Inclina cor meū, ut intelligamus simul hoc esse & Divini munera, & propria voluntatis. In quibusdam locis habetur, continentiam esse donum Dei; in aliis contrā habetur esse partum gratiæ, & arbitrii; igitur in primo loquendi modo non satis expressum est, à quo procedat. Novimus iam tum ex Magistro nostro, ⁶ plerumque ita loqui Scripturam, ut, quod dōno Dei creatura facit, Deus facere dicatur. Ubi loquitur de gratiā illā peculiari, quæ tetigit eis D. Petri post peccatum, illudque in fletum solvit: Ecce! ait; ⁷ quemadmodūn Deus adjuvando adest voluntatibus, & actionibus nostris: ecce quemadmodūn velle, & operari operatur in nobis! Eodem libro: Velle, & operari operatur in nobis; non, quia nos non volumus, aut nos non agimus; sed quia sine ipsis adjutoriō nec voluntatis aliquid boni, nec agimus. ⁸ Non possumus ne os quidem aperire, nisi operante adjutorio Creatoris; quando tamen id appetimus, ⁹ fit illius adjumentum, & opere nostrō. Totum hoc tu fecisti; quia laborantes iuisti. In ipsis illis locis, quibus habentur expressiones illæ, quæ videntur omnia tribuere gratiæ, declarat, gratiam esse adjutorium. ¹⁰ Magnum adjutorium Divina prætie, ut cor nostrum, quod voluerit Deus, ipse declinet. Cum his sententiis consociare oportet alias illas ejusdem Sancti: ¹¹ Nemo adjuvatur, si ab illo nihil agatur. Si non esses operator, ille non esset cooperator. Nec adjuvari potest, nisi qui etiam aliquid sponte conatur.

Vide sis amabo, si ad ejusmodi doctrinæ systema accommodare, atque adaptare se possit, qui fundamenti loco statuit, gratiam esse motum indeliberatum delectationis Celestis, quæ necessario secum trahat velle, quia prævalet terrena.

5. FUERUNT nostrō ævō, qui inter doctrinas gratiæ adversantes, atque ab Augustino damnatas referre voluerunt, opinionem admittentem æquilibrium in voluntate; hoc est facultatem se in utramque partem ex æquo inclinandi; non scientes, aut non scire fingentes, reprobatum fuisse æquilibrium Pelagianum; at non Catholicum. Confitebar quippe Pelagianorum error in eo, quod boni etiam supernaturalis facultatem supponerent esse naturalem arbitrio, sine ope gratiæ. Extra hunc errorum non modò Basilius, & Nazianzenus, sed ipse pariter Augustinus tale æquilibrum docuit, ac disertè expressit: ¹² Tam bonum certè, quād malum ex propria homo, sicut dicas, voluntate facit; & utriusque in illo possilitas ^{ÆQUA LANCE LIBRATUR}: sed ad bene faciendum Deus adjutorium subministrat. Est modò, qui huic æquilibrio errorum multorum radicem tribuat, referens Sanctum, ubi habet, liberum arbitrium fuisse vitiatum: sed ipse hic subiungit, ideo utique sanandum esse à Salvatore; & Pelagianos non volentes id cum Ecclesia confiteri, hinc esse hereticos. ¹³ Non, quod credant, posse hominem elicere bonum æquè ac malum, postquam sanatus est. Damnabat itaque Pelagium ¹⁴ aliquando ita paribus momentis protestat voluntatis quād lance perpendicularē; ut, quantum ad peccandum, tantum etiam ad non peccandum valere definit: damnabat autem hoc ipsis sensu, secundum quem nullus locus adjutorio gratiæ reservabatur.

IV. OBSERVEMUS porro, quam vim Author noster tribuerit modo illi loquendi, quem habemus in D. Paulo: *Quis enim te discernit? Quid autem habes, quod non acceperisti?* Abiuntur hoc effato non nulli, ita illud exaggerantes, ut si hōrum statim judicio; in bono opere nihil amplius agat homo; atque actionis bona non modò causa principalis, sed & totalis sit Deus: contrā, quād docuit, statuitque Concilium Tridentinum; quando definit: ¹⁵ Eadem gratia liberi assentivū bonum, & cooperari... quippe qui illam & abjecere posset; & quando definit, vitam æternam non tantum esse gratiam; sed & mercedem ex ipsis Dei promissione, anathema intentans ei;

(1) ad Bonif. l. 4, n. 14. (2) ibid. l. 1. 36. (3) de gr. & lib. arb. n. 31. (4) n. 8. (5) in Ps. CXVIII. Serm. 23, n. 8. (6) in Ps. LII. n. 5. (7) de gr. Chr. n. 49. & n. 26. (8) de Civ. D. l. 12. c. 9. (9) ad Bonif. l. 2. n. 20. (10) Serm. 158. n. 2. (11) de gr. Chr. n. 24. (12) Serm. 157. n. 11. (13) Op. imp. 1, §. n. 48. (14) Op. imp. l. 3, n. 10. (15) ep. 186. n. 34. 1. Cor. IV. 7. (16) Trident. sess. 6. c. 5. c. 16. Can. 4, & 33.

qui dixerit non posse hominem dissentire, si velit; item, qui dixerit: hominis justificati bona opera ita esse dona Dei, ut non sint etiam bona ipsius justificati merita; aut ipsum justificatum bonis operibus... non verè mereri argumentum gratiae, & vitam aeternam. Eadem haec doctrina sexcentis locis appetat in D. Augustino. De Jacobo ait: ¹ *Fratrem suum, cum quo habuit communem causam, videt per justitiam meruisse damnari; non nisi per gratiam potuisse discerni. Quid si dixerit homo: fides mea, voluntas mea, bonum opus meum; responderetur ei, ait Pater noster, Quid enim habes, quod non accepisti? si autem accepisti quid gloriaris, quasi non acceperis? Hoc itaque totum ideo dictum fuit, non, ut homo non glorietur; sed, ut qui gloriatur, in Domino gloriatur. Et cum quis dixerit: Ut merear justificationem; habeo fidem, responderetur ei: Quid enim habes, quod non accepisti? Differit etiam alibi fusius de illo: Quis te discernit? & concludit, illum discernere, qui tenebras secrevit a luce.* ² *ut justificatis impiis dicatur: Fuisisti enim aliquando tenebrosa: nunc autem lux in Domino. Miro dulos nexuerunt nonnulli ex mutiliis quibusdam verbis, ex paragrapho aliquo de praedestinatione de promptis; ubi Augustinus eadem contra Pelagianos omnia homini tribuentes repetens, ostendit, aliud hoc dicto inferre nolle Apostolum, nisi quod gloriari nos oporteat in Domino: ³ *nihil autem huic sensui tam contrarium esse, quam de suis meritis sic quenquam gloriari; tanquam ipse sibi ea fecerit; non gratia Dei. Intellige de illa gratia, quae bonos discernit a malis; non quae communis est bonis, & malis.**

² PLURES hisce verbis aptari possunt sensus ex aequo Catholicis: quo autem ea reapse protulerit D. Augustinus, ipse mox prodit contextus. Disceperat ipse cum Semipelagianis, contendentibus, gloriari posse hominem, de principio fidei, tanquam suo, atque ex naturæ donis proveniente. Interrogat igitur: ⁴ *Nunquid enim per hæc dona (naturalia) quæ omnibus communia sunt hominibus, discernuntur homines ab hominibus? Atqui dixit prius Apostolus: Quis enim te discernit? Quid habes, quod non accepisti? Pergit porro Author noster ostendere, quantus error sit, gloriari de se ipso, & non de gratia, quæ bonos à malis discernit; hoc est illos qui à natura habent, quod possint habere ⁵ fidem; quod omnium est, & tamen eandem non habent; & illos, qui eandem re ipsa habent. Proposuit aliquid dubium, an*

etiam Dei donum vocanda sit voluntas; quæ creditur. Si enim dixerimus, non esse donum Dei meruendum est, ⁷ ne contradicamus dicto illi: *Quid habes, quod non accepisti? Si dixerimus esse, viam pandemus infidelibus, suam excusandi incredulitatem, dicendo: non accepisse se hujus generis voluntatem. Difficultatem hanc dissolvit in hunc modum: ⁸ Et ideo ne istam voluntatem, qua credit Deo, dici potest homo habere, quam non acceperit; quandoquidem vocante Deo surgit de libero arbitrio, quod naturaliter, cum crearetur, accepit. Iplum liberum arbitrium, cujus partus est voluntio, à quo habemus, nisi à Deo? Habemus etiam ab ipso, quod existamus: Quare si quisq[ue] dicet à Deo, aliquid deberi meritis suis, certe ut esset ei non debebatur. ⁹ Omnis potentia nostra, & quidquid habemus, ab ipso est: ¹⁰ Præterea ad Deum nos convertere, nisi ipso excitante, atque adjuvante, non possumus. Hinc dictum est: *Quid habemus, quod non accepimus?* Et jure dixit Sanctus noster: *Dona sua ¹¹ coronat Deus, non merita tua.* Quo significatur obstrictos nos esse Deo de omnibus, atque de ipsa etiam actione; quia nascitur ex ipsius virtute, & illa quam ab ipso accepimus. At non sequitur illam nostram non esse, subquo auxilio liberè productam: quemadmodum certissime accipimus alimenta à Deo; nec ideo tamen, nos non seminas, non laborasse dici possumus. ¹² *Coronatibi ab ipso est, opus autem abs te est; sed non nisi ipso adjuvante.* Ridiculum sophisma continet hæc argumentatio: *Electio & determinatio nostra ad bonum, est aliquid bonum: sed omne bonum à Deo est: Igitur nostra ad bonum determinatio non à nobis; sed à Deo est.* Particula, quæ conclusioni adjicitur, vitiosum efficit syllogismum. Omnia à Deo sunt citra dubium, sed radicaliter, & potestative. Sed lepida foret consecratio, si quis inde deducere vellet, homines idcirco nihil operari, nec animo, nec corpore. Expressit crebro Augustinus: ¹³ *Quanquam sibi quis tribuat, quod vocanti obtemperat: neminem tamen posse sibi tribuere, quod vocatus sit.**

³ EXISTIMASSE fertur Augustinus, impossuisse Deum homini præcepta servatu impossibilia; ad quæ proinde observanda non acceperit facultatem. Everteret hoc principium, quidquid libri noni articulo 1. demonstravimus; nimurum docuisse ipsum præ cæteris suis nos doratos à Deo vero libero arbitrio. Quam insolens enim libertatis genus foret, aliqua posse, alia

(1) ep. 196. n. 38. (2) ep. 186. n. 4. n. 10. vid. ep. 157. (3) ad Bonif. l. 2. n. 15. (4) de præd. SS. n. 10. (5) *Dona Dei naturalis suspicari...* Nunquid enim &c. (6) ibid. cum fidem posse habere sit omnium. (7) de Spir. & lit. n. 57. (8) n. 58. (9) de lib. arb. l. 3. n. 45. (10) de pecc. mer. l. 1. n. 31. (11) de gr. & lib. arb. n. 15. (12) Serm. 323. n. 2. (13) Exp. inch. ep. ad Rom.

non

non posse implere præcepta? Verum tam longè ab impiâ hâc opinione abest Augustinus, ut è contrario non alio, quâm ipsum impugnandi studio inventa fuisse videatur. Legitur in ipsius scriptis: ¹ Nunquid tam multa, quæ præcipiuntur in lege Dei... indicant aliud, quin liberum arbitrium? neque enim præcipiuntur, nisi homo haberet propriam voluntatem (hoc est, arbitrium,) quâ Divinis præceptis obediret. Nihil majori vehementia & claritate inculcat Sanctus noster. ² Non jubet Deus, quod sciret, non posse ab homine fieri, quis hoc neficiat? Peccati reum tenere quenquam, quia non fecit, quod facere non potuit. Summa iniquitatis est, & infanæ. Firmissime creditur, Deum justum & bonum impossibilia non potuisse præcipere. Non imperaret hoc Deus, ut faceremus, si impossibile judicaret, ut ab homine fieret. His atque hujusmodi aliis innumerabilibus testimoniorum dubitare non possum, nec Deum aliquid impossibile homini præcipere &c. Quasi nostrum hoc ullus ignoret, quod si nolumus, non peccamus; nec præcipiter Deus homini, quod esset humana impossibile voluntati. Præmisso demum prudenti ratiocinio concludit: Non igitur Deus impossibilia jubet. Ad S. Augustinum itaque speciatim respexit Concilium Tridentinum, quando fulmen torquens in dicentes ³ Dei præcepta homini etiam justificato... esse ad observandum impossibilia, affirmavit propositionem hanc fuisse jam tum à Paribus sub anathemate prohibitam.

⁴ Ex imposturâ hâc enâscitur alia; docuisse nimirum S. Augustinum, quod ad observanda quædam præcepta defit, gratia. Contradicunt ista illis, quæ articulo nono demonstravimus. Docuisse nimirum ipsum, quod Deus gratiam omnino necessariam summâ largiatur clementiâ. Quemadmodum autem ad consequendam salutem opus est, omnia implere præcepta: ita necessaria quoque est illa gratia, quâ omnia possimus implere. Unde dicere nunquam poterat, aliquorum præceptorum impletionem defectu gratiae reddi impossibilem. Qui ista prædicat, refragatur directe sensis magni Patris nostri. Nihil nobis sit impossibile: ⁵ Adeò enim ille, qui præbuit exemplum, ut præbeat & auxili-um. Synodus Arausicana aliud ferè non egit, quâm repeteret ipsius dicta, quando definit: ⁶ quod acceptâ per baptismum gratiâ ipse subministrat certantibus, quem roga-

*Nan docuit
Augustinus
deesse gra-
tiam ad ser-
vanda præ-
cepta.*

(1) de gr. & lib. arb. n. 18. (2) n. 32. de duab. anim. n. 17. de nat. & gr. n. 33. in Pl. LVI. n. 1s de pecc. mer. l. 2. n. 7. - n. 3. de nat. & gr. n. 50. (3) Conc. Trid. sess. 6. c. 11. (4) in Pl. LVI. n. 1s. (5) Syn. Araus. sub fin. (6) de gr. & lib. arb. n. 24. (7) de lib. arb. l. 3. n. 45. (8) de pecc. mer. l. 2. n. 2. (9) Serm. 32. n. 9. (10) Serm. 96. n. 1. (11) in Pl. LXVII. n. 10. (12) Conc. Trid. sess. 6. cap. 23. (13) de nat. & gr. n. 50. (14) n. 82. (15) de gr. & lib. arb. n. 31. & 32. (16) de perf. just. n. 21. (17) Op. imp. l. 6. c. 15.

Augustinus
doct. Christi
mori-
tuum esse
pro omni-
bus.

V. NUNQUID & persuadere nobis con-
nabuntur adversarii, etiam hoc suum
principium, quod Deus non mortuus sit pro
omnibus, sed pro solis praedestinatis, quod non
omnes salvos velit, sed illos duntaxat, qui
salvantur, se derivasse ex Augustino? At
quantum hoc aduersetur omnibus illis,
quae toto vita sua tempore docuit, mil-
lies jamtum observavimus. Affirmavit,
Deum judicaturum esse mundum univer-
sum, ¹ non partem, quia non partem emit:
totum judicare habet, quia pro toto premium
dedit. Reperit saepe: ² premium tantum re-
demit omnes captivos. Christus ³ pro impiis
mortuus est; non tamen, ut impii permane-
rent; sed, ut justificati ab impietate conver-
terentur, credentes in eum, qui justificat im-
pium. Adnotavimus jamtum, atque hīc
denuo confirmatur, impiorum nomine
sæpe infideles Augustinum intelligere. En-
igitur, etiam pro illis redemptorem mor-
tem gustasse. Vidimus jamtum sūd locō,
quomodo contra Julianum peccati origi-
nalis communionem ex eo ostenderit, quod
habeamus ex Apostolo communem fuisse
omnium ex morte Servatoris redemp-
tionem. Neque locum reliquit Sophisma-
tis; siquidem explicavit, mortuum ipsum
fuisse pro omnibus, & singulis. ⁴ Si Sal-
vator est omnium hominum, ergo & Joani-
nis; neque enim Joannes non homo. Possetne
credi contradicere ipsum voluisse Evange-
listæ, apud quem legitur satisfecisse re-
demptor non pro ⁵ nostris autem tantum, sed
etiam pro totius mundi peccatis? & Conci-
lio Niceno, quod asseruit descendisse ē
Cœlo redemptorem propter nos homines,
hoc est pro universo hominum genere; non
propter nos prædestinatos, aut propter
nos fidèles? Hæ, alizæque multæ authori-
tates satis nobis innuunt, quod, ubi con-
trarium afferere videtur Augustinus, alio
sensu eum interpretari oporteat. Duo
potissimum loca sunt, de quibus concita-
tus fuit, & adhuc cieri pergit ingens stre-
pitus. Primus est, ubi alius planè agens
hanc adduxit comparationem: Sicut ⁶ om-
nis, qui Christi sanguine redemptus est, homo
est; non tamen omnis, qui homo est, etiam
sanguine Christi redemptus est; ita &c. Al-
ter, ubi in argomento planè diverso, di-
cit per transennam, bene etiam agi de il-
lis qui ⁷ quæ subtilissimè differuntur, igno-
rant; quia non perit unus ex illis, pro quib-
us mortuus est. Quis autem non videt,
intelligere hic Augustinum ipsum redemp-
tionis beneficium in actu secundo; non pe-
rire nimirum illos, qui ex ipsius morte

fructum referunt? Potest rectè dici Christum non mortuum esse pro damnatis
quod effectum; quia relatè ad hos idem est,
ac si mortem pro iis non operiisset. Ex
quo tamen non interficitur, non habuisse ani-
mum juvandi omnes, aut non posse om-
nes ex ejus morte fructum capere. Cùm
præmium proponitur omnibus, qui sump-
tis armis pro patriâ bellum gerent, dici
verè poterit, non fuisse hoc præmium
eorum, qui ob arma non arrepta id con-
secuti non fuere; neque tamen idcirco dici
fas erit non fuisse propositum omnibus.
Quapropter egregius ille Augustini Sec-
tator: ⁸ Cum itaque rectissimè dicatur Salvator
pro rotius mundi redemptione crucifixus...
potest tamen dici pro his tantum crucifixus,
quibus mors ipsius profuit. Videri poslit ad
evitandas hæc de recavillationes, memoriam
proditum reliquisse Augustinus: ⁹ Sanguis
Domini tui, si vis, datus est pro te; si no-
lueris esse, non est datus pro te... semel de-
dit, & pro omnibus dedit. Sanguis Christi
volenti est salus; nolenti supplicium. Trac-
tatu in Joannem, ¹⁰ in fusam à Christo in
cruce pro carnificibus orationem facta
animadversione notat, non considerasse ip-
sum, quod ab ipsis moriebatur; sed quod pro
ipsis moriebatur. Mortuus itaque etiam fuit
secundum Augustinum pro crucifixori-
bus, ac pro iisdem preces fudit. Expressit
itidem Judam usque ad eō ¹¹ à Domino
fuisse redemptum. Unde certò non credi-
derit, redemptionem non fuisse pro
omnibus.

2. NON sine dolo in rem suam vertunt
Sectarii, quod aliquando dixit Augus-
tinus: ¹² nimirum tam multos salvos non
sisteri, non quia ipsi; sed quia Deus non vult.
Sed loquitur ibi Sanctus de parvulis, quo-
rum ali suscepto, alii non suscepto baptis-
mō decedunt; quā in re nullam certè par-
tem sibi vindicat volitio parvolorum, sed
Divina, atque hoc telo retundit Semipe-
lagianos afferentes, non salvari à Deo,
nisi eos, qui propriā ad ipsum se voluntate
convertunt. Inscrutabili suo judicio
permittit Deus cursum suum causis physi-
cis, & secundis; neque plura nobis fas
est indagare. Docuit præterea S. Augus-
tinus non ita tamen meræ voluntatis ac
arbitrii esse hæc mysteria, ut sua illis non
subsist ratio; scire tamen illas mortalibus
nobis fas non esse, scituros hæc nos olim
in Cœlo. ¹³ Tunc non latebit, quod nunc la-
teret. Cum (*) de duobus parvulis unus esset (*) 1. em-
assumendus per misericordiam; alius per ju-
dicium relinquendus.

(1) In Pl. XCV. n. 15. (2) in Pl. CXXIX. n. 3. vid. l. 2. c. 6. l. 3. c. 2, 6, 7, 8. (3) Ad Simpl. l. 1. n. 18.

(4) Serm. 292. n. 4. (5) l. Jo. II. 2. (6) de conjug. adultr. l. 1. n. 16. (7) ep. 269. n. 4. (8) Resp. 9.
ad cap. Gall. (9) Serm. 345. n. 4. (10) in Jo. Tr. 31. n. 9. (11) in Pl. LXVIII. Serm. 2. n. 11. (12)
epist. 217. (13) Enchir. c. 95.

Expli-
can-
tur quædam
ejus loca.

TUNC non erat amplius occultissima illa ^æquitas, ¹ ab humanis cæteroqui sensibus remotissima, quæ non specialis cuivis præbetur misericordia; neque amplius erunt occultissima illa merita, propter quæ, cuius vult miseretur, & quem vult, obdurat; item cur vivum relinquit illum baptizatum, quem impium Deus fore præscivit; & alium contra eripiat, nè malitia mutet intellectum. Hoc quoque nobis Deus revelabit, & si non in hæc vix; certè in altera. De illo, quod Deus omnes velit salvos fieri, & in agnitionem veritatis venire, ² alias disputavimus. Dixit Docto^r noster, multis modis intelligi posse; & pluribus etiam modis id expo^suit; Citra omnem tamen hæsitationem locutus est, quando illud expo^suit his verbis: ³ Vult Deus omnes salvos fieri; non sic tamen, ut eis adimat liberum arbitrium; quo vel bene, vel male utentes justissime judicentur. Adultos itaque omnes salvos cupit, quantum est de se, & voluntate a precedente, conditionata, non absoluta, & efficaci. Ut autem quisque adipiscatur salutem, variis cuique modis sufficiens præbet auxilium. ⁴ A pennis semper tertiis Deus misericors volens homines libera^re, si sibi ipsis non sint inimici; & non resistant misericordia Creatoris sui, misit unigenitum filium suum.

3. QUSQVIS in depravando Augustini dogmate operam ponit, veteratoris partes agit, dum tuerit solis ad Cœlum destinatis gratiam obvenire; cæteros omnes eadem privatos manere. Nihil sanc^t magis pugnare possit cum eo, quod toties defenderit: ⁵ Omnes homines posse, si velint; quia illud lumen omnem hominem illuminat venientem in hunc mundum; quod toties docuerit; Deum ipsum subministrare nobis vives errantibus, quantas hic habere nos competit; quod toties mentionem fecerit de adjutorio gratiae, quod, nè peccamus, accipimus. Refert in disputationibus suis locum illum D. Pauli, ex quo colligitur nunquam committere, ut desit gratia sufficiens ad superandas tentationes; quo sit ut illæ crebro etiam pro sint. ⁶ Sufficit tibi gratia mea: nam virtus in infirmitate perficitur. Proinde, ait, hominibus natura filiis iræ propere^r dantur precepta vivendi; quia datur & gratia, ut qui jubet, juvet. Omnibus itaque, ipso docente, præbet auxilium, & gratia; quia precepta feruntur in omnes; neque id de solis ad Cœlum destinatis; sed & de filiis iræ intelligendum est. ⁸ Datur tem-

pus, & locus penitentia^r etiam filiis iræ deditis morti, & penitentiam non acturis. Ne^mo magis constringebatur ad exprimendum bene, quod gratia concedatur omnibus, quam Augustinus; quia nemo, unde suo loco vidimus, altioribus tibiis cecineras, omnes homines posse, si velint; quod si factum non fuisse, suspicari quis potuit, posse quidem omnes; at se ipsis, sine gratia. Interpretatus postea psalmos asseruit: ¹⁰ Verbum ... mortalitatem nostram suscipiens non permisso ullum mortaliū excusare se de umbra mortis. Sic increpuit volentes conferre culpam in Deum: In omnibus adest, quia ubique semper est, qui comple^t omnia: nullū enim deficit; nos deficimus; nulli, inquam, deficit, superabundat omnibus.

4. QUID dicemus de enormi hæreticorum illorum imposturā, qui persuadere conati sunt inniti se Augustino, cū spargebant Deum non peccatis, quid? quod ne peccato quidem originis ad funestam prædestinationem moverit; sed suā potestate ac arbitratu non modò ad poenam; sed etiam ad peccatum prædestinare? Quā fronde ac temeritate opus non erat ad hujusmodi flagitium impingendum Augustino, qui tot repetitis vicibus prædicavit: ¹¹ Certum, & immobile teneri oportere, non esse iniquitatem apud Deum, quā quenquam, nisi malis meritis damnet. Neque posse unquam Deum iustum nulli obnoxiam peccato imaginem suam vitâ privare aeternā. Vidiimus jam tum, Deum ita præscivisse peccato^ros, ut aeterno igne essent damnandi. Quod existimārit Augustinus peccasse Adamum quia sic voluisse, ac decrevisset Deus, contendunt apparere, ubi scripsit: ¹² Creatoris voluntatem rerum necessitatem esse; transferentes ridiculè ad causas liberas, quod ipse pronunciavit de natura rebus in ipsa creatione à Deo concessā. Ubi habet, quod ¹³ per culpam Adæ in potestatem diaboli traditum sit genus humanum, adjungit: non ita debet intelligi, tanquam hoc Deus fecerit, aut fieri jusserit; sed quod tantum permisit, justè tamen. Nec ita sane Deus deseruit creaturam suam, ut non se illi exhiberet Deum creantum, & vivificantem. Aliò librò scripsit: ¹⁴ Extolli in superbiā proprie^r voluntatis est hominum, non operis Dei: neque enim ad hoc eos compellit, & adjicit Deus. Et denuo: Credimus autem ex uno Deo omnia esse, quæ sunt; & tamen non esse peccatorum auctorem Deum. Immo ad peccandum non adjuvanur à Deo.

(1) Ad Simpl. I. 1. n. 16. de quaest. 83. q. 68. n. 4. de gr. & lib. arb. n. 45. (2) I. Tim. II. 4. (3) de corr. & gr. n. 44. Enchir. n. 27. Epist. 217. n. 19. de Spir. & lit. n. 58. (4) De catech. rud. n. 52. (5) de Gen. con. Man. I. 1. n. 6. (6) Op. imp. I. 6. c. 15. de pecc. mer. I. 2. n. 24. 2. Cor. XII. 9. (7) Op. imp. I. 4. c. 129. col. 1216. (8) c. 131. (9) Retr. I. 1. c. 10. (10) in Ps. XVIII. enar. I. (11) Cont. Jul. I. 4. n. 45. I. 1. n. 32. (12) de Gen. ad lit. I. 6. n. 26. (13) De Trin. I. 12. n. 16. (14) de pecc. mer. I. 2. n. 33. de lib. arb. I. 1. n. 4. de pecc. mer. I. 2. n. 5.

Sed videamus compendio oppositiones, aut indignas potius criminationes, quibus antiquis jamtum temporibus lacesitus fuit Augustinus, occasionem præbentibus iisdem ferè dictis ambiguis; *quod nimirum doceret, per prædestinationem homines, ceu per fatalem quandam necessitatem impelli ad malum; nihil valere liberum arbitrium; nolle Deum omnes salvare, sed certum duntaxat prædestinationis numerum; creare maiorem humani generis partem ad damnationem æternam; esse nostrorum authorem peccatorum; committi flagitia, quia Deus, ut fierent, prædestinavit.* Videantur item responsiones, quibus omnes illos, qui *aut non intelligendo, aut intelligere nolendo* stolidas adeò oppositiones jaçitabant, exceptit S. Prosper *in nullo recedens à tramite earum definitionum, quæ in sancti viri disputationibus continentur.*

5. IDEM esto judicium de hominibus qui ejusdem commentariis in Jacobum, & Esavum abuti fuerunt conati. In capite quodam Operis imperfecti congesta sunt omnia loca; quibus innuitur electum fuisse unum, rejectum alium ante quā nascerentur; non pendere id à voluntate nostrā; non posse resisti Deo &c. At quid demum concluditur? spectare ² ad misericordiam gratuitam, non debitam, preparare ex massâ condemnatâ vas in gloriam, non inter Iudeos solum, sed & inter Gentiles; deinde, gentes *ex fide apprebendisse justitiam*; & omnem, qui invocaverit nomen Domini, salvum fore. Ita quoque in quodam capite Enchiridii, odium habitum fuisse Esau; non haberi rationem operum, obdurare Deum homines, aliaeque hujusmodi phrasēs primo intuitu duriores collectæ sunt. Sed habetur eodem capite: *Ambo itaque gemini, naturâ filii irâ nascebantur; nullis quidem operibus propriis, sed originaliter ex Adam vinculo damnationis obstricti Deus. autem unum horum dilexit per gratuitam misericordiam.* In epist. ad Sixtum: ³ *Quid enim diligebat in Jacob, antequam natus fuisse, aliquid boni, nisi gratuitum misericordia suâ donum? Et quid dederat in Esau, antequam natus fuisse, aliquid mali, nisi originale peccatum?* Vidi mus alibi, quomodo allusio de Jacob & Esau ex ipsius mente ad Synagogam Judaicam, & Ecclesiam Christianam referatur: quomodo item Paulinis illis effatis utatur adversus Semipelagianos; ostensurus, principium fidei & bonæ voluntatis non esse, nisi à Deo solo. Consulatur etiam epistola 186; quam ritè quis vocaverit Commentarium epistolæ ad Romanos. Certum est, nonnulli ponunt, quanquam sine gravi causâ, Esavum Patriarcham æternâ excidisse salute; quando omnis potius ratio nobis contrarium persuaderet.

VI. Ex hac tenus allatis colligi haud difficulter sanè potest, quām alienæ ab Augustini sensis sine heretice illæ opinione, quos nonnulli ejus autoritate munere, ac ceu pallio quodam obvolvere conati sunt.

*Heretico-
rum fuis
ex dictis col-
ligitur.*

Si anteriores etiam libros cum proximis conneūtimus, colligere itidem licet, quām vanus sit hereticorum dolus, cūm fidem facere hominibus student, principia sua in re præsenti modò his, modò aliis etiam inter Catholicos receptis opinionibus consonare; cūm item de controversiis inter Orthodoxos ferventibus tantum videntur sibi triumphum occinere. Quod contendant ipsi, genuinos Jansenii discipulos in rei summâ conspirare cum dogmate Lutheri, & Calvani, id quod toties, atque in tot impressis libellis jaçitârunt à ratione profectò alienum non est. At, quod Catholicas etiam scholas de rei summâ non consentire gloriuntur, adeò putidum, ac insulsum est, ut tempus nullo fructu consumptum me existimem, si hâc de re iterum verba facere aggrederer. Non consentiunt modò omnes in dogmate; sed & dissensiones eorum, accuratè, ac seclusis theorematis metaphysicis expensæ, adeò exiles, ac tenues evadunt, ut tantum non apparent. Versantur controversiae circa prædestinationem, & gratiam. Sed quantum ad primam attinet, omnes convenient Catholici, prædestinationem ad fidem esse merè gratuitam: convenient gratuitam quoque in radice esse prædestinationem ad gloriam. Neque de hoc ullus ambigendi locus est; siquidem fatentur omnes, gratuitam esse illam gratiam, quâ comparantur merita, quibus porro à Deo gloria in præmium conceditur, fatentur merè gratuitam esse benignissimum illum providentia ordinem, vi cuius Deus meritis tam exilibus tam ingens rependit præmium. Convenient præterea, Deum prædestinat videre futura cujusque merita, quippe quem clam esse nihil potest. Convenient, in infallibili prædestinationis suæ executione cujusque ipsum merita metiri, atque expendere. Omnes itaque ex aequo horrantur, ut omnem adhibeamus industriam, omnem conatum, in acquirendo regno Celesti. Quo igitur recidit controversia? Verum non perinde se res habet cum sectariis: illi quippe profitentur, Deum mero arbitratu suo alios flammis æternis, alios Cœlo, imò & peccato destinat.

*Conserunt
dogma Ca-
tholicum
cum dogma-
te heretico.*

(1) S. Prosp. Resp. ad Gall. - resp. ad object. Vincent. (2) Op. imp. l. 1. c. 141. Enchir. n. 25.
(3) epist. 194. n. 34.

se. Vanum ac inane esse nomen meritorum; sortes nostras ita jam tum certas, ac ratas esse, ut operam perdat, qui mutare nunc allaboret, quod mutari non possit.

2. Quoniam gratiam spectat, consentiunt primum omnes Catholici, sine interiori hoc Dei dono non modò nullas nos habere vires faciendi actum bonum, sed nè volunti quidem, aut desiderandi. Consentiunt, diversos esse gradus gratiae, ita ut modò major, modò minor concedatur, eam tamen, quæ ad cognoscendi, adorandi Dei, benèque vivendi facultatem necessaria est, summam clementiam concedi omnibus. Consentiunt quantumcunque deum vehemens, & efficax sit gratia, nunquam tamen ita intendi, ut necessitatem inferat, volente nimurum omnium rerum Domino, bonas nostras operationes nullam esse necessitate constrictas. Consentiunt, quo-cunque demum modo explicetur gratiae efficacia, ejusmodi tamen eam esse debere, ut nè hilum officiat libertati indifferentia. Secundum hæc autem, quæ obsecro relinquitur gravis controversia? Disceptatur accedendi ingenii, atque viarum indaginarum causam, quibus evolvatur, clariusque ob oculos ponantur ea, quæ omnes cæteroqui fatentur explicari satis verbis nunquam posse. Secus se res habet secundum sectariis, qui classicas omnium fæculorum doctrinas subvertentes, aliam dari nolunt gratiam, quam supremam, & triumphantem; constitui nos perhanc in abso-

lutam necessitate bene operandi; omnia ipsi permittenda esse, omni à nobis in ipsam curam rejectam; nullamque concedi gratiam nisi hominibus ad Celestem gloriam destinatis.

3. Duo habemus fidei capita, quæ secum videntur pugnare. Nimirum, quod homo libero polleat arbitrio; & quod homo spectatam salutem aeternam ex se non possit nisi malum, Apparens haec antilogia duas suscitavit haereses; alteram Pelagii, dicentis hominem posse ex se bonum perinde ac malum; alteram Lutheri, & Calvini, docentium post Adami peccatum non liberum amplius, sed servum esse arbitrium. Pluribus jam locis intelleximus, eximio Doctore nostro quo modo Catholici irrumque scopulum declinent. *Homo sine Divina gratia non habet facultatem merendi.* En primam debellatam haeresin! *Gratia autem, quæ ad hoc ut quis possit ad Deum converti, necessaria est, omnibus ab ipso conceditur.* En alteram quoque debellatam! ¹ *In potestate hominis est mutare in melius voluntatem; sed ea potestas nulla est, nisi à Deo detur, de quo dictum est, dedit eis potestatem filios Dei fieri.* Est igitur potestas, en unum fidei caput! sed ideo est, quia datur nobis à Deo; en alterum! Atque hic tribus inclusum verbis habes systema universum Augustini! Dogmata ipsius tribus aliis concludi in hunc modum possunt: *bonum totum à Deo est: malum contra totum à nobis est.*

(1) Retr. I. 1. c. 22.

FINIS LIBRI DECIMI QUARTI

HISTORIÆ THEOLOGICÆ

LIBER XV.

Quo ostenditur, quantum pugnet D. Augustini authoritas cum multis aliis erroribus, quos hanc defendi posse persuadetur rudioribus.

PROSEQUEMUR hoc libro, telam, quam libro superiore non licuit totam pertinere, planè atque explicatè proposituri veritatem Augustiniani systematis, ostendendo, quanto intervallo S. Doctor disjunctus fuerit ab opinionibus, quas ex eodem Quesnellum derivasse præferunt factiosi. Quo prætermisso manca foret historia nostra, quæ polliciti fuimus antiquorum hanc in materia dogmatum, ac præcipue Augustinianorum omnium seriem summam fidei, ac curam exhibere. Legi-

tur in propositionibus damnatis, ¹ fidem esse primam gratiam; non dari gratiam, nisi per fidem, extra Ecclesiam autem nullam concedi gratiam. Involunt hic se & error contra dogma, & aperta repugnantia. Quo enim pacto ad fidem adducuntur infideles, si nemini, nisi fidelis conceditur gratia? quo item pacto fides esse potest prima gratia, si sine præveniente gratia haberi nequit fides? Consonant ista cum Janienio docente: ² primam gratiam esse fidem; cum thesibus Bajanis: ³ omnia

Dogma
Quesnelli &
Janseui.

(1) Prop. 26. 27. 29. (2) Jan. degr. Salv. I. 3. c. 11. 3. Baj. prop. 25.

Gg 3